

Vergaderjaar 2014–2015

32 623

Actuele situatie in Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Nr. 139

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 oktober 2014

Naar aanleiding van de breed gedeelde verzoeken¹ aan uw Kamer, ontvangt u hierbij mede namens de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken de Kamerbrief over de Nederlandse inzet tijdens de door Duitsland te organiseren internationale conferentie over de vluchtelingenproblematiek in en rond Syrië.

Op 28 oktober vindt in Berlijn onder leiding van de Duitse ministers van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking de «*International Conference on the Syrian Refugee Situation – Securing Stability in the Region*» plaats. De conferentie is bedoeld ter ondersteuning van buurlanden van Syrië die grote aantallen Syrische vluchtelingen opvangen. Nederland zal vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken op hoog ambtelijk niveau deelnemen.

Drie jaar na de start van het conflict in Syrië is een oplossing nog steeds niet in zicht. Het aantal vluchtelingen (ruim 3 miljoen), evenals het aantal ontheemden in Syrië (6,4 miljoen), neemt nog steeds toe. Het aantal hulpbehoevenden in Syrië is opgelopen tot 10,8 miljoen mensen. Libanon vangt met 1,2 miljoen de meeste vluchtelingen op, gevolgd door Turkije met ruim één miljoen mensen, mede door de recente toestroom uit Kobani. Verder bevinden zich 615.000 vluchtelingen in Jordanië, 215.000 in Irak en 140.000 in Egypte². De door de VN uitgebrachte verzoeken voor

¹ N.a.v. motie met Kamerstuk 27 925, nr. 513 van 2 oktober 2014 voorgesteld door het lid Pechtold (D66) aan de Minister president tijdens het plenaire debat over artikel 100-brief inzake de Nederlandse deelname aan de strijd tegen ISIS, alsmede op het verzoek van lid Schouw (D66) gericht aan Staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie tijdens het AO JBZ op 8 oktober, en het breed gedeeld verzoek aan Minister Timmermans van Buitenlandse Zaken tijdens het AO over Kobani op 9 oktober jl.

² Bron: OCHA en UNHCR.

fondsen ten behoeve van de humanitaire hulp – het Syria Regional Response Plan 2014 van 3,74 miljard USD en het Syria Humanitarian Assistance Response Plan van 2,2 miljard USD voor hulp in Syrië – zijn voor respectievelijk 38% en 52% gedekt.

Met deze conferentie wordt beoogd politiek momentum te creëren voor ondersteuning van de buurlanden bij de opvang van Syrische vluchtelingen op de middellange termijn. Het is immers niet reëel te verwachten dat de problemen op korte termijn zullen worden opgelost. Het streven is om de conferentie uit te laten monden in een zogenaamde Compact waarin afspraken staan tussen gastlanden en donoren over hoe ervoor gezorgd kan worden dat vluchtelingen ook in de komende jaren kunnen rekenen op adequate opvang en te voorkomen dat gastlanden bezwijken onder de toestroom. Daarbij kan worden gedacht aan het beter reguleren van vluchtelingenstromen, het beter delen van lasten, de humanitaire hulp meer richten op zelfredzaamheid, een betere aansluiting van humanitaire hulp op ontwikkeling, specifieke maatregelen voor de bescherming van vrouwen en kinderen, meer aandacht voor de mensenrechten van vluchtelingen, hervestiging en maatregelen om te voorkomen dat de aanwezigheid van vluchtelingen leidt tot instabiliteit in gastlanden.

Duitsland zet vooral in op een grotere betrokkenheid van de internationale gemeenschap en op meer fondsen voor zowel humanitaire hulp als voor duurzame opvang en ontwikkeling ten behoeve van de vluchtelingen en gastgemeenschappen in buurlanden. Daarbij wordt ingezet op meer samenwerking tussen buurlanden, donoren, VN en andere betrokkenen om een langere termijn perspectief te kunnen bieden en verdere destabilisering van de regio en extremisme te voorkomen.

De conferentie komt op een goed moment. In de eerste plaats is de noodzaak van een lange termijn visie op de vluchtelingenproblematiek, als gevolg van de recente ontwikkelingen rond de opmars van ISIS, extra urgent geworden. In de tweede plaats overstijgt de vraag om hulp de hoeveelheid beschikbare fondsen, terwijl er inmiddels sprake is van een chronische crisis waarvoor ook op middellange termijn nog geen oplossing in zicht is.

De problemen in de buurlanden nemen steeds meer toe. In Jordanië maken vluchtelingen al 10% van de bevolking uit en in Libanon is dit zelfs 25%. Dergelijke aantallen hulpbehoevenden zorgen voor grote druk op de toch al schaarse basisvoorzieningen in gastgemeenschappen. Dit leidt in algemene zin tot spanningen en economische neergang met destabiliserende effecten op de landen en de regio. In ieder getroffen land is de dynamiek van deze problematiek anders

Positie Nederland

Nederland ondersteunt het Duitse initiatief om meer aandacht te vragen voor de vluchtelingensituatie in de buurlanden van Syrië. Dit initiatief sluit nauw aan bij een van de prioriteiten van het nieuwe Nederlandse noodhulpfonds,³ namelijk betere opvang in de regio, waarbij wordt ingezet op het vinden van duurzame oplossingen. Dit betekent meer aandacht voor zelfredzaamheid van vluchtelingen en een betere balans in de ondersteuning van enerzijds vluchtelingen en anderzijds de gemeenschappen in landen van opvang. Met deze werkwijze worden meer kansen voor grotere groepen hulpbehoevenden gecreëerd en lokale spanningen verminderd. Kwetsbare groepen, zoals vrouwen en kinderen, verdienen bijzondere aandacht in de ontwikkeling en uitvoering van deze plannen.

³ Referte de kamerbrief die u toeging op 19 september 2014, met Kamerstuk 32 605, nr. 151

Nederland zal tijdens de conferentie aandacht vragen voor het probleem dat leden van de Syrische oppositie zeer worden beperkt in hun bewegingsvrijheid omdat zij niet kunnen beschikken over erkende reisdocumenten. Door het al 3,5 jaar voortdurende conflict is afgifte van erkende documenten, anders dan voor Assad-getrouwen, vrijwel onmogelijk geworden. Dit geldt bijna zonder uitzondering voor Syrische vluchtelingen in de buurlanden. Een belangrijk bijkomend probleem voor het versterken van de zelfredzaamheid van vluchtelingen is dat Syrische diploma's in het buitenland over het algemeen niet worden erkend. Nederland spant zich ervoor in om in EU-verband te streven naar een oplossing voor het gebrek aan erkende documenten voor Syrische vluchtelingen, om zo hun bewegingsruimte en toekomstperspectief te helpen vergroten.

Tijdens de conferentie zal Nederland bovenstaande punten benadrukken als uitgangspunten voor de inspanningen van de internationale gemeenschap in de gehele regio. Nederland ondersteunt het streven om niet voor Syrië of één van de buurlanden een apart plan te maken, maar om de crisis vanuit een whole of Syria approach te benaderen. Nederland zal de VN en andere donoren blijven aanspreken op het belang van coördinatie en samenwerking om de hulp zo effectief en efficiënt mogelijk te maken en versnippering en duplicatie te voorkomen.

Nederlandse steun

Tot op heden bedraagt de Nederlandse humanitaire hulp aan de Syrische crisis 114 miljoen euro, waarvan 53 miljoen in 2014. Dit is inclusief de recent aangekondigde bijdrage van 30 miljoen euro waarover uw kamer eerder is geïnformeerd⁴. Deze bijdragen zijn voor zowel hulpverlening in Syrië, als hulpverlening in de buurlanden.

Daarnaast ondersteunt Nederland in de regio diverse programma's die bedoeld zijn om de druk op de publieke voorzieningen van gastlanden als gevolg van de instromende vluchtelingen te verminderen. Hiermee worden tevens de spanningen tussen gastgemeenschappen en Syrische vluchtelingen vermindert. Een voorbeeld is de bijdrage van 2,5 miljoen euro aan het *Lebanese Syria Crisis Trust Fund* van de Wereldbank. Vanuit dit fonds worden activiteiten gefinancierd die zich, in samenhang met de inspanningen van de Libanese autoriteiten, richten op het versterken van de publieke dienstverlening (educatie, gezondheidszorg e.d.) in Libanon. Hiermee worden de autoriteiten in staat gesteld om dezelfde kwaliteit van diensten te verlenen aan zowel Libanezen als Syrische vluchtelingen. Een ander voorbeeld is de bijdrage van 3 miljoen euro voor het programma van de Europese Commissie dat zich richt op versterking van de Libanese onderwijssector. Stabiliteit in Libanon wordt ook bevorderd door middel van ondersteuning van de Libanese veiligheidsdiensten.

Op dit moment leggen de VN de laatste hand aan de humanitaire en ontwikkelingsplannen voor 2015 ter opvolging van de huidige plannen en appeals (SHARP en RRP). Naar verwachting zullen de huidige ontwikkelingen, in het bijzonder de verslechtering van de humanitaire situatie rond Kobani, leiden tot een aanpassing van deze plannen, dan wel een versneld verzoek tot extra bijdragen in 2014. Nederland blijft de situatie in deze grensregio nauwlettend volgen en overlegt regelmatig met de betrokken actoren over de ontwikkelingen. Indien een verzoek voor meer fondsen wordt uitgebracht, zal Nederland een bijdrage overwegen.

⁴ Referte de kamerbrief die u toeging op 19 september 2014, met Kamerstuk 32 605, nr. 151

Opvang van vluchtelingen in Nederland en andere EU lidstaten

Tot en met augustus dit jaar hebben in 2014 ongeveer 6.000 Syriërs een eerste asielaanvraag ingediend in Nederland. Het merendeel van de asielaanvragen wordt gehonoreerd. Daarnaast zijn in diezelfde periode tenminste 680⁵ gezinsleden van Syriërs die in Nederland met een verblijfsvergunning asiel verblijven, dit gezinslid nagereisd in het kader van het nareisbeleid. Voorts heeft Nederland in antwoord op het verzoek van de VN vluchtelingenorganisatie UNHCR toegezegd 250 Syrische vluchtelingen te hervestigen in 2013 en 2014. Uw Kamer is hier al eerder over geïnformeerd. Binnen afzienbare tijd zal uw Kamer nader worden geïnformeerd over de hervestigingsplanning voor 2015.

Ook in Europees verband is het aantal Syrische asielzoekers sterk toegenomen. Op basis van de beschikbare gegevens van EUROSTAT blijkt dat tot en met juli van dit jaar ongeveer 47.195 eerste asielaanvragen in EU landen zijn ingediend door Syriërs. Hiermee vormen de Syrische asielaanvragen ongeveer 19 procent van het totaal aantal in de EU ingediende asielaanvragen. Landen waar Syrische asielzoekers voornamelijk asiel aanvragen zijn naast Nederland, Duitsland (15.295), Zweden (15.110) en in mindere mate Bulgarije (2.540) en Denemarken (2.225). In dezelfde periode in 2013 maakte het aantal eerste asielaanvragen van Syriërs (19.170) ongeveer 10% uit van het totaal aantal eerste asielaanvragen in de lidstaten van de EU (201.505).

Het kabinet is van mening dat een verbeterde, meer geïntegreerde aanpak in vluchtelingensituaties betere mogelijkheden biedt voor hulp aan grotere aantallen hulpbehoevenden, spanningen tussen vluchtelingen en gemeenschappen in landen van opvang vermindert en het perspectief op terugkeer van vluchtelingen na afloop van een conflict verbetert. Bij het ontbreken van een geloofwaardig perspectief op een politieke oplossing op korte termijn zijn internationale afspraken zoals de Duitse initiatiefnemers beogen, een belangrijke stap in de goede richting.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
F. Teeven

⁵ Sinds eind maart 2014 is een nieuwe registratie van nareisprocedures in gebruik genomen en zijn hun aantallen in de registratie van de eerste asielaanvragen te onderscheiden. Tot en met juni bestonden de beide registraties om technische redenen nog naast elkaar. Het daadwerkelijke aantal Syrische nareizigers in 2014 (tot en met augustus) is daarmee hoger dan de 680 waarvan de nareisprocedure op de nieuwe manier is geregistreerd, maar deze andere nareisprocedures zitten in de ongeveer 6.000 eerste Syrische asielaanvragen in 2014 (tot en met augustus)